

Záhada skomírání

JULIE HRSTKOVÁ

Na jedné straně se česká ekonomika vyznačuje propadem spotřeby domácností a stagnací výkonu. Na druhé je tu stále nízká nezaměstnanost. Suchá makroekonomická čísla lze s nadsázkou shrnout do dvou postřehů: podle všeho se máme špatně, nicméně ná-

kupní košíky pořád praskají ve švech. Jak to ale doopravdy s tuzemskou ekonomikou vypadá?

Pokud je v Česku téměř plná zaměstnanost a mnoha-setmiliardový deficit rozpočtu naznačuje velké výdaje státu, potom nedává smysl, aby ekonomika skomírala. A už vůbec neplatí, že by na tom Češi byli hůř než obyvatelé skoro všech zemí Evropské unie, jak se zdá podle zveřejňovaných údajů.

Nejednoznačný obrázek může naznačovat, že se mylí statistika. Anebo nemylí, jen neumí zachytit vše. Podezřelých okolností je víc, ověřit na sto procent nejde ani jedna. Co se nabízí?

Zaprvé vzestup šedé a černé ekonomiky. Konec elektronické evidence tržeb a trvání na hotovostních platbách (především v pohostinství) naznačují, že ne všichni obchodníci chtějí platit státu. Protože jde o stínovou ekonomiku, čísla se dohledávají špatně. A bohužel mlčí i finanční správa, která se kdysi vyznačovala zaklekáváním kdekoho. Zda porovnává tržby před vznikem pandemie a po skončení evidence tržeb, které by měly být minimálně totožné, nevíme.

Co je ale známé, jsou kartové transakce. Podle dat České spořitelny vzrostly platby kartou v restauracích o 29 procent. Asociace malých a středních podnikatelů uvádí následující data: v roce 2019 v gastru přijímalo karty 26 procent podnikatelů, v roce 2023 je to 67 procent. Obojí spíš nahrává poctivým obchodníkům. Tak kde se bere statisticky viditelný propad spotřeby?

Druhým podezřelým z podivuhodného mixu nerůstu a zaměstnanosti jsou nákupy v zahraničí. Podle průzkumu agentury Ipsos jezdí do Polska či Německa zhruba čtvrtina Čechů nakupovat pravidelně, a to i několikrát týdně. Další 22 procent tam nakupuje nahodile. Což znamená, že minimálně čtvrtina daní ze spotřeby (DPH, spotřební daň nebo část daně z příjmů maloobchodu) v Česku chybí.

Důvod je jasný, řada českých cen je nad úrovní zahraničních. Vysoké zisky firem, včetně potravinářských, při dlouhodobém propadu domácí spotřeby potvrzují, že si ze všeobecné paniky z nedostatku ropy, plynu a obilí udělaly zlaté žně.

Pokud ale vystoupení zpěvaček Beyoncé či Taylor Swift zvýší v jiných zemích statisticky viditelně inflaci, musí se v české ekonomice projevit kombinace šedého trhu a nákupů v zahraničí lidí, kteří sice nejsou tak slavní, ale je jich hodně. Ekonomice by ale víc prospěl příjezd hvězdy než úprk zákazníků. ●

Autorka je komentátorkou Hospodářských novin.

Poušť a jeskyně

IVAN DERER

Jsem na nádraží La Calahorra, pár kilometrů od andaluského města Guadix, v evropské poušti Tabernas.

Pustina okolo nevydává žádný zvuk a člověk si s radostí vzpomene na úvodní scénu ze spaghetti westernu *Tenkrát na Západě*, která byla

točena na tomto nádraží.

V té scéně byl zvukovým doprovodem pravidelný vrzavý zvuk starého větrného čerpadla na vodu. K té scéně i k tomu nádraží se to hodí. Obrovské pláně ohraničené horami, vedro a rozpálené koleje. Sergio Leone přesně věděl, co dělá.

Kopu do prachu cesty a vyběleného kamení. Po skrání mi stéká kapka potu. U blízké cesty stojí rozpadlá obydlí, ta úzká cesta končí v dálce pod nedalekými horami a okolní země hraje odstíny béžové. Evropská Amerika.

V Tabernas je víc míst, kde se točily westerny. Filmaři z Hollywoodu si v minulém století ulehčovali život natáčením ve Španělsku, protože poušť je stejná jako na americkém západě a ceny produkce byly jenom zlomky té americké.

Vstupné do městečka, kde se točily souboje kovbojů, stojí 29 eur. To za ten pocit lehké ruky při vstupu do místního saloonu nedám. Ale pokud někdo máte zájem, Oasys Hollywood a Western Leone jsou místa, kudy prošla filmová historie a zároveň i zprostředkovaně historie osidlování amerického západu.

Hledám v okolí levné ubytování.

Je to dost problém, ale nakonec se mi to podaří přímo v Guadixu. Po chvíli ovšem zjišťuji, že se jedná o jeskyni. Nabízejí mi tam za 40 eur čtyřjehyňové obydlí, kde mají wi-fi i klimatizaci.

Když k místu dorazíme, musím si nejdřív promnout oči, jestli jsem neusnul u nějakého příběhu o hobitech. Kam se podívám, všude jsou do země vykutané domy a z okolních kopců koukají komíny.

„Máme tady stabilní teplotu, 18–20 stupňů,“ říká majitel jeskyně.

Sedím a dívám se na jeskyni. Na hlavu mi sedají mouchy. Myslím zase na úvodní scénu z filmu a pistolníka chytajícího mouchu do hlavně pistole. Wi-fi nefunguje a klimatizace tady není. Docela vzadu, asi tak dvacet metrů do nitra jeskyně, je tma. Okna v jeskyni nejsou, což se může zdát jako samozřejmost, ale člověka to stejně trochu zábavně překvapí.

„Nemáme tady optiku, no,“ říká majitel jeskyně, když se ptám, proč nefunguje wi-fi. Nestěžuju si. Jen se ptám.

Jdeme se projít do města. Guadix je místem, kde se dá velmi levně koupit ruina v historickém centru. Domy se bortí pod tíhou staletí a nikdo už nemá sílu a peníze to opravovat.

Když to takhle půjde dál, nakonec asi místním nezbude než se stáhnout do svých jeskyň, napadá mě.

Takže Češi: Kašlete na Istrii, rychle na poušť, na westerny a do jeskyně! ●

Autor pracoval jako manažer, nyní provozuje e-shop s vínem.